

Txetxènia, “aquí, hi viu gent”

Txetxènia ja té oficialment un nou president, Ahmed Kadirov. Segons Vladimir Putin, aquesta elecció significa un nou pas cap a la normalitat. La realitat, però, dista molt de les paraules boniques del líder rus. Txetxènia viu encara un dels conflictes més sagnants del planeta, on només guanya Putin amb vista a la seva reelecció i els sectors txetxens més fonamentalistes islàmics.

Txetxènia és avui gairebé com aquella marca de matalassos que només de dir-ne el nom provoca que tothom tanqui els ulls i s'adormi. No només pel silenci occidental sobre les atrocitats que s'hi cometen ara mateix, sinó també per les eleccions sense garanties que recentment s'hi han fet per escollir un nou president.

El passat 5 d'octubre es van celebrar comicis presidencials a la República de Txetxènia i l'escollit va ser Ahmed Kadirov. Oficialment, aquest és el darrer pas per “normalitzar” la situació a la república. Primer, però, va ser l'ocupació russa de Txetxènia, iniciada el 5 de setembre del 1999 –i que encara dura–, i un cop apartat el govern legítim a les muntanyes del sud, enguany ha arribat el moment de la posada en escena democràtica. Al març es va aprovar, en referèndum, una nova Constitució, i ara s'ha triat un nou president, amb unes dades oficials segons les quals hi ha hagut un 87% de participació i un 80,8% dels vots per a Kadirov.

Si al març ja es van detectar manipulacions, el cas d'aquestes recents presidencials ha estat d'escàndol. La cursa electoral va començar amb onze candidats, tots txetxens pro-Rússia, dels quals només quatre, segons diverses enquestes, tenien possibilitats d'obtenir un nombre considerable de vots. Putin va triar Kadirov, com ja va fer l'any 2000 quan el va col·locar d'administrador interí de Txetxènia, i li va aplanar el camí, apartant les candidatures dels seus contrincants, per les bones –oferint càrrecs– o per les males –anul·lant oficialment les candidatures–. Així, el dia de les elec-

cions, l'únic candidat amb possibilitats de guanyar era Kadirov. Per si no havia quedat prou clar, els cartells electorals que penjaven de les runes de la bombardejada Grozni –i també als col·legis electorals– eren només d'aquest candidat. Els seus homes, més de 4.000 paramilitars, van controlar tot el procés, també durant el recompte, ajudats per 30.000 soldats russos, que també van votar. Aquestes i altres irregularitats, com la compra de vots o els censos inflats –fins i tot amb més població que la registrada abans de la guerra–, van ser comprovades per l'ONG Grup de Hèlsinki, que hi va enviar diversos observadors no oficials. Aquests van constatar la poca aflluència de votants, per la qual cosa considera una “farsa vergonyosa” que es parli d'una participació del 81%. De fet, ni l'OSCE (Organització per a la Seguretat i la Cooperació a Europa) ni el Consell d'Europa ni cap país europeu ni els EUA van enviar observadors oficials a les eleccions, com a mostra del poc crèdit que hi donaven. Tampoc no ho va fer l'ONG russa més important de drets humans, Memorial, la directora de la qual, Liudmila Alekseieva, ha dit que aquests comicis “són pitjor que una farsa, són teatre de l'absurd”. Els únics que van fer d'observadors van ser els representants de la Lliga Àrab, el Centre Islàmic de Drets Humans i la Comunitat d'Estats Independents (CEI).

La qüestió dels observadors és important, ja que les eleccions de l'any 1997 en què es va escollir el líder independentista txetxè Aslan Maskhàdov sí que van ser monitoritzades per l'OSCE. Aquesta legitimitat és dels pocs atots que encara

En un país devastat per nou anys de guerra, Ahmed Kadirov, el nou president titella de Moscou, compta amb el suport de vora 15.000 fidels per controlar els guerrillers independentistes que encara resisteixen a les muntanyes. Putin aspira a desentendre's d'un conflicte que continua oblidat per l'opinió pública occidental.

queden a Maskhàdov, després d'haver estat aïllat per Putin, ja sigui amb les armes sobre terreny txetxè o bé amb les acusacions de terrorista i èmul de Bin Laden amb vista a la galeria russa i internacional.

Kadirov, a més, era el candidat que millor podia tirar endavant els objectius de Putin. De tots els que es presentaven és el que tenia més presència armada al territori, uns 4.000 fidels, que es poden ampliar fins a 15.000 si es compta la policia adscrita a l'administració txetxena prorusa que fins ara dirigia. Així, a partir d'ara l'enfrontament entre els independentistes i els prorusos pot ser presentat pel Kremlin com una lluita entre txetxens.

I és que Putin té ganes d'apartar aquest conflicte de l'interès del públic rus, ja que al març de l'any que ve hi ha eleccions presidencials i ell espera renovar el càrrec amb la promesa complerta que va fer al 2000 segons la qual posaria fi al "problema txetxè". Cal recordar que, en l'arribada de Putin al poder, hi van tenir molt a veure uns atemptats amb centenars de morts a Moscou, els quals el Govern va atribuir, sense proves, als independentistes txetxens. Encara ara hi ha

molts dubtes al voltant d'aquests atemptats, així com sobre el suport que van rebre els islamistes radicals txetxens que el 1999 van ocupar temporalment dos pobles del Daguestan i que també van servir d'excusa a Putin per iniciar una "operació antiterrorista" a Txetxènia que encara dura.

Proper a un genocidi. Les relacions entre els líders txetxens i russos mai no han estat bones. Una fita destacada del greuge és l'any 1944, quan Stalin va acusar tot el poble txetxè de ser còmplice dels nazis, per la qual cosa els va deportar al Kazakhstan, com va fer també amb altres nacions sota el seu control. Es calcula que van morir unes 200.000 persones (un 30% dels txetxens) entre el viatge i les dures condicions de la nova "llar".

El 1957 van poder tornar i van malviure sota administració soviètica fins que el 1991 es van independitzar. El 1994, Ieltsin va iniciar l'anomenada primera guerra russo-txetxena, que va acabar el 1996 deixant en ridícul el segon exèrcit del món i amb els txetxens a Grozni.

Fins que no va tornar a esclatar la guerra es va succeir un període d'inesta-

bilitat, d'una banda amb una Rússia que embargava econòmicament la república caucàsica i que es negava a complir els acords de pau i l'ajuda promesa, i de l'altra amb una administració txetxena incapaç de controlar la criminalitat dels diversos grups armats i de bastir un estat de dret. Així es va arribar als atemptats esmentats i al conflicte del Daguestan, que van dur a l'inici de la segona guerra russo-txetxena, la qual, oficialment, es va acabar el 2000 amb l'entrada de les tropes russes a Grozni. Els enfrontaments, però, encara continuen, i Maskhàdov continua viu en algun amagatall de les muntanyes del sud de la república. La diferència bàsica respecte a la primera guerra és que Putin ha tancat ara el territori als mitjans de comunicació i a les ONG –la qual cosa en la primera guerra va ser crucial per poder-la aturar– i s'ha acarnissat amb els bombardejos abans d'enviar els soldats, a part que també ha preferit buscar aliats txetxens perquè facin de carn de canó de l'opció russa.

Des del 1994 fins ara l'ONG Memorial ha calculat que han mort uns 250.000 txetxens i uns 14.000 soldats russos (el mateix nombre de soldats soviètics que van morir a l'Afganistan, un país molt més gran i amb molta més població que Txetxènia). Memorial, com Amnistia Internacional o Human Right Watch, ha recollit milers de testimonis de la violència sense fre que es viu a la república protagonitzada per tots els bàndols. Les forces de Maskhàdov també han comès violacions dels drets humans, especialment les que controla el cap islamista radical Xamil Bassàiev i que inclouen els atacs suïcides. Uns atacs, per cert, que Maskhàdov sempre ha negat.

Però, sens dubte, qui més atrocitats ha comès a la República caucàsica són els soldats russos en primer lloc i els paramilitars de Kadirov després.

Com diu la periodista de *Le Monde* Sophie Shiab al llibre *Txetxènia, deu claus per comprendre* (Edicions Ciutat Vella, 2003), "si no es tracta d'un genocidi –lent, en curs o per arribar, si el món continua mostrant-se passiu–, ens trobem en qualsevol cas davant de quelcom que s'hi assembla molt." I el pitjor que assegura Shiab és que "la guerra es duu

a terme a porta tancada, enmig d'un silenci cada cop més feixuc”.

Les matances i les execucions arbitràries són constants, segons els diversos testimonis que han pogut fer-se sentir fora de Txetxènia. L'exèrcit, que també ha obert les presons i ha reclutat el lumpen rus per anar a lluitar a Txetxènia, es dedica al pillatge i al cobrament de tot tipus de peatges, també per retornar a casa els detinguts, tant si són vius com si són morts. A més dels bombardejos indiscriminats, són conegudes les *zaxitska*, operacions de “neteja”, que segueixen aquest guió –descrit al llibre abans esmentat–: “el poble és encerclat per vehicles blindats i els desplaçaments queden prohibits. Grups de militars pentinen el poble i entren a les cases per ‘verificar els passaports’: una foto mal enganxada, un document d'identitat ‘sospiatós’ o una presència injustificada en un poble poden constituir un pretext suficient per a una detenció; de la mateixa manera que la col·locació oportuna d'una arma dins la casa o a les mans d'algú...” Els detinguts acaben sistemàticament als camps de “filtració temporal”, on són torturats i, sens dubte, alguns desapareixen o acaben morts.

L'administració txetxena prorusa, també responsable de diverses matances i segrestos, fins i tot va fer un comunicat oficial en què denunciava el març passat que durant l'any 2002 s'havien fet més de 1.300 execucions sumàries i que s'havien trobat 2.900 cadàvers en diverses fosses.

La majoria d'aquests crims, però, queden impunes. Al març del 2002 l'oficina del representant especial per als drets humans a Txetxènia havia rebut més de 7.000 denúncies i només se n'havien investigat 44 casos. El fet, però, és que tots aquests crims no solament queden impunes, sinó que també quasi tots els responsables són condecorats i ascendits.

Silenci occidental. Tot i que la magnitud de l'horror que es viu a Txetxènia és superior al de molts altres conflictes actuals, l'atenció internacional que s'hi presta és mínima. I, sobretot, després de l'11 de setembre, en què Putin va vincular, de nou sense proves, els independentistes amb Bin Laden i la xarxa Al-

Qaida. El cas de Bush és paradigmàtic en aquest sentit. Durant la campanya electoral de l'any 2000 Bush assegurava que calia aturar la guerra a Txetxènia i que ell no faria servir només paraules, com va fer Clinton, sinó que també aturaria les ajudes de l'FMI a Rússia i els crèdits d'importació i exportació. Aleshores, els txetxens encara rebien el tractament de lluitadors de la llibertat, com havia passat amb els afganesos anys enrere.

Des de l'11-S i les guerres contra l'Afganistan i l'Iraq, tot va canviar, i Bush va vincular públicament Maskhàdov amb Al-Qaida. També el secretari d'estat Colin Powell ha dit recentment que “Rússia està lluitant contra el terrorisme a Txetxènia, d'això, no n'hi ha cap dubte”. Altres líders europeus, com Blair o Chirac, també han donat crèdit a aquests lligams i fins han assegurat que entre els talibans estrangers capturats a l'Afganistan hi havia txetxens. Però fins ara, ningú no ha pogut demostrar aquest fet. Ni tan sols entre els pocs russos talibans que van passar per la presó americana de Guantánamo no hi havia cap txetxè. Els governs europeus, però, no sols donen crèdit a les afirmacions de Putin, sinó que també han arrestat sovint líders txetxens, com va passar a Dinamarca l'any

passat amb Akhmed Zakàiev, dies després de participar en un Congrés Mundial txetxè a Copenhaguen.

Això no treu, però, que certs grups independentistes txetxens, els d'un islam més radicalitzat, hagin tingut en les seves files algun saudita, com el cap militar Khattab, també responsable de vehicular l'ajut econòmic rebut des d'Aràbia Saudita. També hi ha, però, qui ha vinculat aquests sectors independentistes amb els serveis secrets russos o amb l'oligarca Borís Berezovski.

Sigui com sigui, el cas és que el fantasma del terrorisme internacional islàmic plana també avui damunt de Txetxènia, i tant si és cert com si no abraça líders occidentals de tots colors en un consens general per deixar la qüestió com un “afet intern rus”. Maskhàdov, a través del seu ministre d'Exteriors, ha llançat una proposta d’“independència condicional”, que desarmaria els txetxens, faria retirar els russos i amb la qual també l'administració provisional recauria en mans de l'ONU. És una crida desesperada, com la que han guixat a les runes de les cases els pocs txetxens que queden a Grozni subsistint en soterranis: “Aquí, hi viu gent.”

Oriol Cortacans